VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Za tajemstvím černošických vil

GPS souřadnice: 49.957364, 14.323696

Praktické informace

Délka trasy: 4-6 km

Obtížnost: Lehká cesta pro všechny aktivní výletníky ve věku od 5 do 99 let. Procházku lze absolvovat v kterémkoli ročním období. Výlet je možné jet s kočárkem i na kole a pejskům se rovněž bude líbit. Upozorňujeme, že trasa vede kolem hlavní silnice, kterou bude potřeba několikrát přejít.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: Černošice najdete asi 18 km jihozápadně od centra Prahy na levém břehu Berounky 5 km od Zbraslavi. Z Prahy je to do Černošic opravdu kousek. Pouhých 10 km od Chuchle. Po silnici č. 15 pojedete jen pár minut. Přes IDOS lze pohodlně naplánovat trasu přímo z domova. V Černošicích jsou dvě vlakové stanice: Černošice a Černošice-Mokropsy. Naše trasa začíná u zastávky Černošice.

www.idos.cz

Turistická mapa: Odkaz na mapy.cz

Parkování: U supermarketu Albert.

Možnost občerstvení: Vřele doporučujeme odměnit se po výletě nějakým šlehačkovým dortem v cukrárně Hájek a Hájková nedaleko nádraží. Zhruba uprostřed trasy se nachází restaurace Stadion, která nabízí bohaté menu (převážně česká kuchyně) i o víkendech.

Alternativní program pro malé cestovatele: Za prodejnou Albert (přes parkoviště) se nachází menší dětské hřiště. Moc hezké hřiště je také u u Restaurace Stadion.

Nejbližší další výlet agentury Velká dobrodružství: Za husitským tajemstvím do Kunratického lesa, Za Šemíkem na Vyšehrad, Po stopách Golema, Do Stínadel za Rychlými šípy atd.

Popis výletu - Legenda pro rodiče

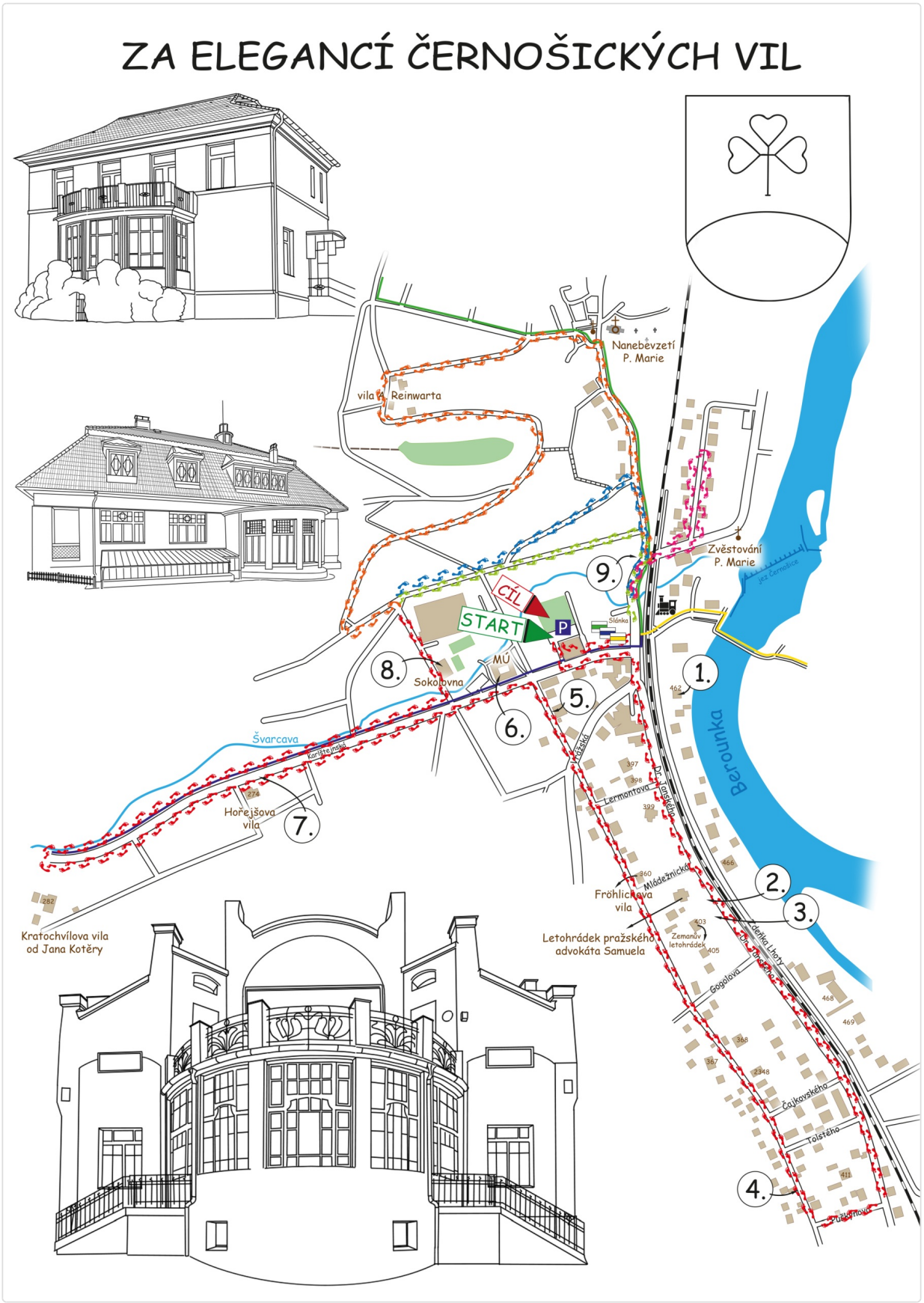
Milí cestovatelé,

dnešní cesta za hádankou povede městem Černošice. Pokud vás baví krásné památky, architektura, výtvarné umění nebo třeba stavitelství, je tento výlet určen právě vám. Cestou totiž poznáte jedny z nejkrásnějších vil ve Středočeském kraji, díla světoznámých architektů. Buď v nich kdysi žili oni sami, nebo si je právě od těchto umělců nechali navrhnout pražští prvorepublikoví movitější lidé.

Součástí výpravy je i originální mapa s vyznačenou trasou. Výlet můžete projít celý, ale klidně si ho i zkrátit. Čas si zpestříte luštěním doplňovačky. Pro všechny výletníky je ke stažení ZDARMA.

Vyluštěnou tajenku přineste do cukrárny Hájek a Hájková, kde za ni dostanete malý dárek.

Mapa výletu

ZA ELEGANCÍ ČERNOŠICKÝCH VIL
Nanebevzetí P. Marie
vila A. Reinwarta
Zvěstování P. Marie
Jez Černošice
CÍL
START
P
MÚ
Sokolovna
Slánka
Švarcava
Karlštejnská
Hořejšova vila
Kratochvílova vila od Jana Kotěry
Fröhlichova vila
Letohrádek pražského advokáta Samuela
Zemanův letohrádek
Berounka
Lermontova
Dr. Tandlera
Mládežnická
Zdeňka Lhoty
Gogolova
Čajkovského
Tolstého
Puškinova
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.

Doplňovačka

Vzhůru za krásou a elegancí:

Městečko Černošice leží na řece Berounce jižně od Prahy, hlavnímu městu na dohled. Na počátku 20. století zde díky existující České západní dráze spojující Smíchov s Plzní vzniklo letovisko, v němž zejména ve 20. letech vyrostly mimořádné vily navržené věhlasnými českými architekty.

Jména jako Jan Kotěra, Karel Štipl, Antonín Pfeiffer, František Roith, Karel Stráník či Jaroslav Fröhlich měla – a dodnes mají – ve světě architektury zvuk. (Až se na jejich vily podíváte, pochopíte, že právem.)

Vznikl jedinečný architektonický celek, který ve spojení s okolní přírodou a zahradami staveb nemá v republice obdoby. Není proto divu, že byly mnohé z vil zapsány do seznamu kulturních památek.

Náš výlet začíná u černošického nádraží. Utáhněte tkaničky, hoďte na záda batoh a zamiřte do ulice Dr. Janského. Je to ta, co vede podél trati do Mokropes. Nejdříve se ale pokochejme pohledem přes ulici. Vítá vás tam **hotel Slánka** (čp. 121), jehož původ sahá až do 14. století.

Název Slánka bývá spojován s legendou, podle níž byla lokalita významným místem na cestě obchodníků, kteří vozili sůl z Prahy do Norimberka. Podle další legendy tudy údajně jezdíval a na Slánce při své cestě ze sídelního města na královský hrad Karlštejn přepřahal sám císař Karel IV.

Současná podoba budovy pochází z 19. století. Dříve velmi navštěvovaný hotel dnes slouží pouze jako ubytovna a výčep. Jídla se nevaří a služby historického označení „hotel“ jsou minulostí.

Pokračujeme opatrně po chodníku, koleje máme po levici. Za pár minut už budeme mimo centrum a cesta bude mnohem klidnější.

Za železnicí vidíme růžovou stavbu.

Vilu Andělu *(čp. 462) si nechal postavit František Myška se svou ženou, po které také bylo letní sídlo pojmenováno. Rok počátku výstavby této vily uvidíme nad portálem hlavního průčelí, obráceného k železničním kolejím. Přečtete ho?*

1. **Opište třetí číslovku.**

Dům se stavěl necelý rok a z velké části se dochoval v původním stavu.

Pokračujeme po chodníku rovnoběžně s kolejemi dál a dál...

Věděli jste, že byla železniční trať do Černošic zavedena už roku 1862? Pravda, tehdy jen jednokolejná, ale do Plzně vás dopravila. Jen nesměl nikdo vypustit mašinku v protisměru…

V šedesátých a sedmdesátých letech devatenáctého století ovšem ještě neexistovaly zastávky v Černošicích ani v Mokropsech. O nedělích a svátcích však byly vypravovány speciální „zábavní vlaky“, které zastavovaly u osad Černošice a Všenory. Protože cosi jako nádražní budovy s pokladnami ještě neexistovalo, lístky prodával aktuální nájemce hotelu Slánka.

Nyní se soustředíme na vily napravo. Míjíme dům, který má vedle vrátek keramickou kočičku (dívejte se pozorně, je dobře schovaná).

Ulice, kterou procházíme, se jmenuje po slavném lékaři Janu Janském. Jak všichni víme, proslavil se objevem čtyř krevní skupin.

Janský se narodil v roce 1873. Tehdy ale ještě pravděpodobně neměl tušení, že bude celý život psychiatrem a neurologem. Nejprve se snažil najít souvislost mezi duševními chorobami a krví, později chtěl vyřešit hádanku, proč lidé po transfuzi krve často umírají. Odpověď nalezl v roce 1907, kdy zveřejnil svou myšlenku krevních skupin.

Doktor Janský zemřel právě nedaleko míst, kde stojíte, na následky anginy pectoris. V pouhých 48 letech… Pamětní deska připomínající jeho zdejší žití je umístěna na žlutém domě čp. 397, který právě míjíte. Je vidět i přes plot.

V roce 1953 byl mimochodem o profesoru Janském natočen životopisný film Tajemství krve. *Režíroval ho Martin Frič a lékaře, kterému vděčí stovky lidí za záchranu života, si v něm zahrál Vladimír Ráž (pro mladší: král z Pyšné princezny).*

Mineme dva téměř stejné domy. *Majitel pozemku, architekt a stavitel pan Josef Bečka, měl dvě dcery a rozhodl se pro ně postavit dům. Manželé dcer, kterými byli MUDr. Jan Janský a JUDr. František Braun, údajně ale měli rozdílné názory na využití zahrady. Jeden si přál užitkovou, druhý okrasnou. Proto se otec energicky rozhodl postavit dva identické domy...*

A už přicházíme k **vile Marie Procházkové** (čp. 399), navržené v roce 1899 architektem Miroslavem Stöhrem. *Je schována za vzrostlými stromy, keři šeříku a zlatého deště.*

Dřevěné prvky této vily možná pamětníkům trochu připomenou secesní tribuny, z nichž diváci na závodišti v Chuchli sledovali boje svých koňských favoritů o prchavou slávu. Jde však teprve o počínající secesi, takže je sídlo méně „krajkové". Není to jisté, ale historici se domnívají, že vila vznikla zcela jinde a pro zcela jiný účel. A do Černošic byla posléze přestěhována. Nemohou se však shodnout, zda byla původně pavilonem na Všeobecné jubilejní zemské výstavě v roce 1891, Národopisné výstavě Československé v Praze v roce 1895 či nějaké jiné obdobné...

Najděte letopočet. Nad ním jsou v kruhovém poli iniciály původní majitelky domu P. M. – Procházková Marie.

Nyní následuje několik zahrad. Za chvíli po své levé ruce uvidíme vilu Jana Lhoty (čp. 466). *Představuje přední ukázku doznívajícího historismu v černošické architektuře. Význam stavby umocňuje spojitost s právníkem Zdeňkem Lhotou, jedním z prvních českých civilních letců a průkopníkem československého letectví, po kterém je ulice podél železniční trati pojmenována.*

Po pravé straně zároveň míjíme zakrytý vysoký plot a husté stromoví, kvůli kterému si pravděpodobně nebudete moci prohlédnout krásnou bílou stavbu s červenou střechou. Honosnou vilu čp. 401 si nechal postavit JUDr. Alexius Samuel, pražský advokát.

Jméno architekta této historizující stavby není známé, jméno jejího zednického mistra ano. Byl to Jan Tůma. Velmi cenný je fakt, že za více než sto let nikdo nepocítil potřebu přetvořit letní sídlo třeba v kravín, školu nebo ubytovnu, takže zůstala, jak byla. Včetně kovaného oplocení na kamenné podezdívce a zděné pilířové brány s mřížovými vraty.

Dům je relativně dobře vidět ze zahrady Základní umělecké školy Černošice, kam právě míříme. Dětští umělci mají tu čest nabírat um v secesním **Zemanově letohrádku** (čp. 403). Dá se k němu dojít i ze Střední ulice, kam také míříme. Vrátka nebývají zamčená, ale objekt je monitorován kamerami. Nakouknout samozřejmě můžeme.

A že je co obdivovat! ***Osvald Polívka*** *byl významný český architekt, průkopník secesní architektury. Autor nové radnice na Mariánském náměstí v Praze, budovy Ministerstva pro místní rozvoj na Staroměstském náměstí, paláce České banky na náměstí Václavském a mnoha dalších. Letohrádek je památkově chráněn, a kdo se dá na studium základů umění, získá šanci ocenit i jeho interiéry.*

Milovníky zahradní zeleně si získají také nádherný exemplář liliovníku tulipánokvětého (dřevina) a dva smrky, mezi nimiž je vidět dominanta budovy – půlkruhový balkon, pod kterým je stěna s velkými okny zajišťujícími přísun světla.

Na znaku umělecké školy vedle vstupních vrátek jsou vyryta čtyři zvířata. Dvě šelmy a dva ptačí dravci.

2. Jak se jmenuje zvíře s křídly na znaku školy?

Víme, že má být psán v ženském rodě, ale použijte mužský :)

Nejkrásnější z celého objektu je východní průčelí směřující do dolní části zahrady s předstupující apsidou a zdobným kovovým zábradlím se stylizovanými rostlinnými motivy. Fasádu kdysi zdobily malované rostlinné motivy, tak typické právě pro secesi. Jenomže jednoho dne nejspíš přišel někdo pilný se štětkou... Ale abychom nikomu nekřivdili, možná prostě malůvky odpadaly samy od sebe.

Vila je od roku 2007 zapsána v Ústředním seznamu kulturních památek.

Další dům, na který se v této ulici podíváme, je **rodinný dům Dr. Gutha** (čp. 405).

Architekt ***František Roith*** *navrhl pro Černošice v letech 1909 až 1917 hned pět rodinných domů. Ty nejhodnotnější však nevhodnými stavebními úpravami bohužel ztratily původní ráz a originalitu. Na druhou stranu je díky skvělé péči*

současných majitelů v původní podobě dochovaná letní vila, kterou Roith projektoval pro Dr. Gutha. Právě před ní stojíte.

Stavba včetně vnitřního zařízení, zahrady, chodníčků, plotů a studny na parní čerpadlo vznikla ve velmi krátkém časovém úseku – od června do září 1913.

Zajímavostí je, že lékař Karel Guth, který si dům objednal, byl otcem prof. RNDr. Vladimíra Gutha, DrSc., což byl člověk, který vychoval řadu současných astrofyziků. Že za to vděčíme i černošické vile, dokazuje fakt, že si už ve třinácti letech na její půdě založil „hvězdárnu“. Jako vybavení mu stačily nadšení, divadelní kukátko a sextant.

Když jsme u té astronomie…

3. Jak se jmenuje hvězda ve středu naší sluneční soustavy?

František Roith byl jeden z nejvýznamnějších českých architektů, jeho díla dosahovala evropské úrovně již před první světovou válkou. Na přelomu 20. a 30. let minulého století navrhl v Praze například budovu nynějšího Ministerstva financí na Malé Straně, Ministerstva zemědělství na Těšnově, Poštovního šekového úřadu (dnes Komerční banka) na Václavském náměstí či Městské knihovny na Mariánském náměstí, jež byla ve své době jednou z nejmodernějších v Evropě.

Vila MUDr. Karla Gutha se vyznačuje jednoduchým decentním hmotovým rozvržením a vyváženou kompozicí interiéru se schodišťovou halou a ústředním pokojem s přístupem na prosklenou verandu. Vila je od roku 1987 rovněž zapsána v Ústředním seznamu kulturních památek*.*

Následuje několik odboček do ulic pojmenovaných po ruských umělcích.

Pokračujeme dál. Vlevo za kolejemi uvidíte bývalý Hotel Steimar (čp. 468).

Rodina herce Jiřího Steimara se zasloužila o rozkvět místního kulturního a společenského dění. Kromě vybudování hotelu pro jeho větší přitažlivost vystavěl na ostrově divadlo asi pro 100 diváků. Penzion před druhou světovou válkou prodali (říká se, že ho majitel prohrál v kartách). Novému majiteli byl za války obsazen německou mládeží, po válce zabrán jako ubytovna Českého svazu mládeže a následně spolu se záborem sousední vily Rudolfy zde byl zřízen domov důchodců. Po roce 1989 byla nemovitost v restituci vrácena původnímu majiteli a posléze prodána. V současné době je přestavěna na bytový dům.

Hned v sousedství na vás čeká vila RUDOLFA (čp. 469). *Zpočátku zde stávala na menším pozemku vilka od místního stavitele Václava Majera. V roce 1916 ji jako své letní sídlo zakoupil úspěšný pražský podnikatel Antonín Pařík, spoluzakladatel a později majoritní vlastník Trioly, akciové společnosti na výrobu pánského a dámského prádla. Na začátku 20. let manželé Pařík ovi postupně pojali záměr vybudovat zde velkolepé zahrady a ostrov. Za proto kupovat pastviny od vil směrem k řece. Ke sportovnímu vyžití byly uprostřed ostrova vybudovány tenisový kurt, volejbalové hřiště, aletická dráha, pískoviště pro děti aj. V roce 1960 byla již dříve zrekonstruovaná vila zabrána pro účely domova důchodců. Světlé časy domu opět nastaly až dlouho po revoluci za současných majitelů, kteří vilu včetně zahrady v letech 2006–2008 náročně zrekonstruovali.*

Jakmile mineme ulici Tolstého, po pár krocích dojdeme k rodinnému domu Jana Štětky (čp. 411), kde v současnosti sídlí stavební společnost.

Továrník Jan Štětka si nechal postavit velmi okázalou pozdně novobarokní vilu s reprezentativní funkcí. Podobně jako jiné zdejší honosné vily má podobu zámečku. Jde o mimořádně hodnotný historizující dům se zahradou a oplocením, dochovaný v autentickém stavu. Vzácně zachovalý je reprezentativní interiér přízemí s mnoha původními prvky a detaily. Součástí domu je též architektonicky řešená zahrada a oplocení s pilířovou bránou a mřížovými vraty s kovaným zdobným nástavcem s iniciálami J. Š.

Puškinovou ulicí se vydáme nahoru a ulicí Střední pokračujeme doprava, tedy zpět směrem k nádraží.

Černošice se i díky snadnému železničnímu spojení staly obcí s architekturou převážně rekreačních letních vil. Jejich majitele zde navštěvovaly známé osobnosti, takže tu bylo živo. Díky trendu tzv. letních bytů sem na část sezony jezdili např. herci Saša Rašilov, dirigent Rudolf Reissig nebo Václav Netušil, překladatel románů Julese Vernea.

Došli jsme do „Středničky“ a na chvíli vyměníme minulost za současnost. Za zmínku stojí zajímavý bílý dům vysoko na stráni po levé straně, který nechal postavit Ivan Mládek (ano, TEN Ivan Mládek). Dále po pravé straně velmi oceňovaný

dům čp. 2348 současné architektky Šrámkové.

A když už jsme u známého textaře Ivana Mládka… Jistě znáte jeho slavnou píseň o horolezcích.

4. Jak se jmenují skály z písničky?

(pokud se ve slově vyskytuje písmenko CH, napište ho do jednoho políčka)

Naší pozornosti by určitě neměla ujít funkcionalistická vila rodiny Poňkových se zajímavým glorietem (tak se říkalo schodišťovému prvku) lávkou spojeným s domem.

Vila s čp. 367 je **rodinným domem Františky Plamínkové**, po které je pojmenovaná místní knihovna.

Františka byla známá politička České strany národně sociální a bojovnice za práva žen. Byla zakladatelkou ženských klubů a působila i v mezinárodním ženském hnutí. Zasloužila se o zavedení volebního práva pro ženy v roce 1923.

Přátelila se s Tomášem Garriquem Masarykem. Roku 1938 napsala otevřený dopis Adolfu Hitlerovi, ve kterém ho obviňovala a také mu vytýkala mnohé historické omyly, kterých se dopustil v jednom ze svých projevů, za což byla uvězněna.

Právě do této vily si zvala významné představitelky politického života, mimo jiné i Dr. Miladu Horákovou, což dokládají dochované fotografie pořízené na terase. Dne 11. 6. 1942 však byla ve svém milované letní oáze zatčena a odvezena na Pankrác. Odtud do Terezína a 28. 6. opět do Prahy, kde byla ve svých 67 letech o dva dny později na střelnici v Kobylisích popravena.

Letní vila Františky F. Plamínkové byla v původní podobě mimořádně působivou a kvalitní stavbou. I dnes je z ní překrásný výhled. Projekt v roce 1939 vypracovali renomovaný architekt Julius Landsmann a významný architekt a sochař Martin Reiner.

Kolem hezké pohádkové věže dojdeme rovnou ke známé **Fröhlichově vile** (čp. 360). Ještě před ní si ale po své levé ruce (naproti ulici Mládežnická) všimněme nádherných původních vrat vyrobených úžasnou kovářskou prací.

Fröhlichovu vilu projektoval věhlasný architekt Jan Kotěra, který je považovaný za zakladatele české architektonické moderny. Na této jeho rané stavbě je vidět vliv tehdejší anglické vilové architektury propojený s tradiční českou lidovou tvorbou. Svou roli nepochybně sehrál fakt, že František Fröhlich byl známý dekoratér interiérů. Dnes bychom možná řekli interiérový designér. Takže není divu, že si neodpustil ani vyzdobení vlastního příbytku. Výzdoby zahradního domku s garáží se již ujal syn Jaroslav Fröhlich, nadaný malíř a architekt. V Černošicích projektoval obecní dům (dříve také sídlo pošty) a budovu sokolovny.

V Černošicích spatříme ještě další Kotěrovo dílo. Je jím vila postavená v letech 1908–1909 pro ředitele královédvorských železáren Emila Kratochvíla.

Kotěrovy stavby pro soukromníky zajišťovaly majitelům vysoký komfort bydlení a svým charakterem s použitím dřevěných stavebních konstrukcí, řezbářských detailů nebo jemného malovaného florálního dekoru přibližovaly spojení člověka s přírodou. Dojem umocňovala okolní architektonicky rozvržená zahrada. Půvab Fröhlichovy vily spočívá zejména v jemné dekoraci freskami s květinovými motivy, které podle Kotěrova návrhu namaloval sám majitel domu. Dům je od roku 1987 zapsán v Ústředním seznamu kulturních památek.

Pokračujeme stále rovně ulicí Střední. Míjíme řadu krásných domů i zahrad, dále zajímavý dům se žlutou věžičkou se zaslepenými okny nebo dům s nápisem *Vila K*.

Opatrně přejděte po vyznačeném přechodu hlavní silnici a pokračujte rovně do Riegrovy ulice.

5. Jak se jmenoval Rieger druhým jménem?

Rieger byl politik a vlastenec, který se v časech, kdy jsme byli součástí Rakouska-Uherska, bil za naše národní zájmy. Patřil k nejvýznamnějším českým osobnostem 19. století. Téměř sedmdesát let byl předním účastníkem, často přímo organizátorem všech důležitých politických událostí v naší zemi. (Do jeho rodiště – do Semil – mimochodem vede také jeden z našich výletů s tajenkou.) Po stavbě sokolovny byly okolní ulice hrdě nazvány Tyršova, Fügnerova a Riegrova po vlastencích té doby, kteří se na vzniku Sokola podíleli.

Mezi nejvýznamnější architektonická díla Černošic bývají řazeny dva domy v Riegrově ulici. Jsou z let 1909–1910 a jde o vlastní **vilu Františka Roitha (**čp. 241) a vilu navrženou pro **Dr. Viktora Vojtěcha** (čp. 242).

Autorem staveb, které se urbanisticky i architektonicky doplňují, je sám František Roith, stejně jako Jan Kotěra žák architekta světového jména Otto Wagnera na vídeňské Akademii výtvarných umění. Z hlediska dějin české moderní architektury bylo u obou staveb význačné použití rovných střech, které v Černošicích vznikly jako jedny z prvních v Čechách. Respektive šlo údajně o teprve druhé rovné střechy v republice. Na obou domech byly na střechách rezervoáry na vodu. Rovná střecha na vlastním domě arch. Roitha zanikla při přestavbě v roce 1952 a od konce třicátých let dvacátého století má valbovou střechu i vila čp. 242.

Architekt Roith podle tehdejších zvyklostí navrhoval také vnitřní zařízení těchto vil. Jeho oku a géniu neunikly ani zahrady. Geometricky je rozvrhl a ozvláštnil stylově ojedinělými altány. Motivy čtverců stále zdobí zábradlí balkonů a schodiště vedoucí do zahrady.

Zahrada vily čp. 242 zůstala dochována, a to včetně dokumentace s přesným rozmístěním stromů, květin, ovocných dřevin a chodníčků. Po straně vily býval obdélníkový záhon nízkých růží. Dvě řady stromů mnoha druhů vedly k zadní zúžené části zahrady se záhony jahod a malin, které obklopovaly ústřední altán, který se nedochoval. Zahrada u domu čp. 241 byla později zkrácena a rozparcelována. Původní altán připadl novým majitelům a ti ho nyní pečlivě zrekonstruovali.

Za zmínku stojí i nově zrekonstruovaný bývalý významný hotel KLÁN, *ve kterém se dnes nachází lékárna. Vedle hotelu Steimar a Slánka byl hotel Klán dalším poskytovatelem převážně letního ubytování v krásné přírodě v dosahu Prahy. Postavit ho nechal černošický rodák Václav Klán, zakladatel pražských Klánovic.*

Přejdeme opatrně Karlštejnskou ulici a vydáme se po ní doleva, jako bychom chtěli ven z města.

Napravo vidíme Městský úřad Černošice. *Sídlí ve vile Tišnovských zrekonstruované roku 2020 pro potřeby úřadu. Jistě jste si už všimli lístečku, který má toto město ve zlato-modrém znaku. Ve zlatém poli je umístěn zelený jetelový lístek se stonkem, pod ním je modrá zaoblená pata.*

6. Kolik lístků má jetel ve znaku?

Modrá barva znázorňuje řeku Berounku, zlatá možnosti rekreačního využití města a zelená evokuje přívětivé přírodní podmínky Černošic. Trojlístek symbolizuje tři části dnešního města – Horní Černošice, Dolní Mokropsy a Vráž.

Zajímavou skutečností je, že Černošice nemají nějaké výrazné centrální náměstí. Původní bylo kdysi před kostelem, kde se nacházela i požární nádrž, jak tomu je u vesnic obvyklé. Zde také stojí domy s nejnižšími popisnými čísly, číslo 1 nevyjímaje. Přesto však zřejmě nešlo o opravdové náměstí či náves. Obchody se totiž soustřeďovaly pod kopcem, později okolo železniční stanice. Právě tam vznikalo nové skutečné centrum města. Jenže bez větší volné plochy, s jakou jsme si zvykli náměstí spojovat. Prostě na ni nebylo místo.

Mimochodem, víte, podle čeho se Černošice jmenují Černošice? No, nevypátrali jsme nic světoborného. Název města vychází z příslušnosti vsi k rodu Černochových (Černošice = ves lidí Černochových).

Pokračujeme Karlštejnskou ulicí směrem z města ven. Po pravé straně nás provází potok Švarcava, který protéká jednotlivými parcelami a je překlenován nejrůznějšími mostíky. Vypadá to působivě, hlavně když všude kolem kvetou na jaře jaterníky a narcisky.

Procházíme kolem domů s kovanými branami. Také je zde dům, na kterém jsou namalovány sluneční hodiny. Zajímavostí je, že tento dům kdysi sloužil jako sirotčinec. A jen o pár metrů dál proti němu stojí jeden z dalších dnešních sledovaných objektů. Najdeme ho na levé straně ulice.

Hořejšova vila (čp. 274) patří k nejhodnotnějším černošickým architektonickým skvostům.

Funkcionalistický dům z počátku 30. let minulého století se řadí do zlatého fondu české meziválečné architektury. Pro svou rodinu ho vyprojektoval architekt Miloš Hořejš na původně rozlehlém pozemku, který jeho rodina zakoupila i se starším domem v roce 1916. Část domu byla začleněna do nově navrhované stavby.

Na projektování nebyl sám, ke spolupráci si přizval spolužáka architekta Karla Štipla. Hořejš neměl stavitelské zkoušky, tudíž nemohl ručit za provedení stavby. Takže potřeboval spolupracovníka s „razítkem“. V důsledku toho bylo autorství

staveb připisováno většinou jeho kolegům. Proto byl Miloš Hořejš až donedávna jako architekt dějinám takřka neznámý. Byť byl absolventem Umělecko-průmyslové školy v Praze, kde byl žákem Josipa Plečnika, dvorního architekta Pražského hradu za časů T. G. Masaryka.

Po únoru 1948 byl Miloš Hořejš z politických důvodů vězněn a poté mu již byla jakákoli architektonická činnost znemožněna.

Vedle zbytku romantické zahrady (pozemek byl v totalitní době rozdělen) k domu patří skleník, objekt pro vodní čerpadlo a oplocení. Právě souhrn všech těchto prvků tvoří působivý a památkově hodnotný celek.

Fasáda domu je tvořena bílou jemně texturovanou omítkou, která je doplněna prvky režného zdiva.

Vila (s pozůstatkem původní rozlehlé zahrady, oplocením, objektem pro vodní čerpadlo, skleníkem a částí mobiliáře) je od roku 2005 evidována v Ústředním seznamu kulturních památek*.*

Po Karlštejnské pokračujeme vzhůru. Domy jsou zde všechny moc hezké. Dokonce jsme zahlédli i dům s hrázděním! A jen kousek za ním – ovšem na levé straně – je poslední dům, který si v této části města prohlédneme.

Mezi nejvýznamnější černošické stavby patří **Kratochvílova vila (**čp. 282**)**. Unikát postavený v letech 1908–1909 podle projektu zakladatele české moderní architektury Jana Kotěry.

Reprezentuje architektovu vrcholnou tvůrčí etapu ve stylu tzv. geometrické moderny. Stavebníkem byl ředitel královdvorských železáren Emil Kratochvíl, proslulý mecenáš umění. V novém domě však bydlel jen krátce, zemřel v roce 1910.

V architektuře Kratochvílovy vily jsou patrné vlivy anglické vilové zástavby a vídeňského neoklasicismu. Příznačným rysem je též užití režného zdiva. Vídeňský ráz vily je dán především celkovým pojetím stavby v duchu neoklasicistního venkovského zámečku s mohutnou střechou. Součástí výzdoby je vedle dřevěných uměleckořemeslných prvků haly nástropní geometrická malba laděná v tmavších barevných tónech (nyní překryta přelepem). Originálně řešena je prosvětlená místnost (ateliér) v patře, která obsahuje na svou dobu moderní konstrukci s užitím dvojskla.

Koncem 90. let 20. století byla tato vila v havarijním stavu. Prošla však citlivou rekonstrukcí v režii současných majitelů. Její výsledek i celkový dojem objektu i jeho bezprostředního okolí je odborníky vysoce hodnocen. I díky tomu je vila rovněž zapsaná v Ústředním seznamu kulturních památek*.*

Vracíme se stejnou cestou. Stále tedy jdeme po Karlštejnské, jen tentokrát v opačném směru.

A když už jsme u té Karlštejnské, musíme se zeptat na Karla IV., který nechal Karlštejn postavit.

Jak se jmenoval jeho otec?

7. Doplňte: Jan ……

Karel IV. by se asi divil, co bylo v místech, kde rád lovil, po 600 letech postaveno.

Proč se stavělo zrovna zde?

Jak už jsme v úvodu trochu zmiňovali, společnost se ve druhé polovině 19. století modernizovala, měnila. A bohatá elita – o něco později i vyšší střední třída – si nárokovala způsob života, který byl do té doby výsadou aristokracie. Pražští průmyslníci a podnikatelé, ale i právníci, bankéři či lékaři začali objevovat kouzlo přírody, čistého vzduchu a klidu mimo město. Poohlíželi se tedy, kde by si po vzoru tradiční šlechty mohli vystavět letní sídla. Svou expanzí na rozhraní dvou století ráz vesnic v okolí Prahy, jako byly Roztoky, Všenory, Dobřichovice, Zbraslav, Jevany a Černošice, postupně navždy změnili.

Vracíme se po stejné cestě, ale až budeme křižovat ulici Fugnerovu, odbočíme vlevo. Přímo do ní.

Stojíme před nenápadnou budovou, která byla kdysi chloubou každé obce – **sokolovnou** (čp. 263).

Jaké heslo razí Sokolové?

8. Jak se jmenuje zvíře na budově?

Budova sokolovny je památkově hodnotná stavba, důležitá v kontextu města Černošic. Byla potřebná, protože do té doby sokolové cvičili jen v hostincích. Projekt budovy, který zahrnoval i kino (Bio Sokol), vypracoval v několika verzích architekt Jaroslav Fröhlich roku 1931 a 1932. (Ano, jde o Fröhlicha, jehož tatínkem byl interiérový dekoratér František.) Budovu pojal funkcionalisticky. Prakticky, bez ozdůbek, s důrazem na perfektní plnění úkolů, které měla sokolovna plnit.

Jaroslav Fröhlich byl sám aktivním členem zdejší sokolské organizace. Po válce, kdy došlo k obnovení Sokola, zastával funkci náčelníka Jednoty Horní Černošice.

V letech 2018–2019 proběhla celková rekonstrukce budovy. Kromě renesance tělocvičny, přístavby šaten a sociálního zázemí a výstavby nového cvičebního sálu v podkroví vznikly rovněž dvě klubovny pro spolkovou činnost v 1. patře.

Hned za sokolovnou procházíme okolo zimního stadionu. Nyní máme dvě možnosti:

1. Zahnout Poštovní ulicí doprava a dojít zpět k nádraží. Po cestě uvidíte několik krásných domů. Na konci ulice po pravé straně například vilu Novákových.2. Prodloužit si cestu a jít se podívat na další zajímavé stavby.

Možnost odbočení A (cca 500 metrů):

Dejte se doprava ulicí Pod Horkou, která vede z Poštovní (odbočka doleva). Přibližně po pěti stech metrech vlevo nad schody stojí od roku 1932 funkcionalistický rodinný dům navržený hokejovým brankářem, dvojnásobným mistrem světa, olympijským medailistou a také architektem Bohumilem „Bóžou“ Modrým. V Černošicích máme tři domy jím navržené. V životopise tohoto muže mnoha zájmů a člena Síně slávy českého hokeje přibyla v roce 1950 i kolonka politický vězeň. Spolu s dalšími jedenácti spoluhráči byl v tajném politicky vykonstruovaném soudním procesu odsouzen na 15 let vězení za špionáž a velezradu.

Sejdeme ulicí Komenského k ulici Poštovní a poté k vile Novákových (čp. 215).

Možnost odbočení B (cca 1,5 km do kopce!) k letnímu domu čp. 141 ve Waldhauserově ulici:

Půjdeme kolem stadionu stále do kopce ulicí V Boroví a záhy zahneme do ulice V Horce. Ta se téměř na vrcholu překlopí a povede vás kolem nesmírně zajímavé moderní stavby ve stráni až do Waldhauserovy ulice. Jsou odsud krásné výhledy. A domy jsou rovněž nádherné!

Dům v zatáčce s věžičkou si nechal postavit známý pražský nakladatel, knihkupec a spisovatel Antonín Reinwart (zemřel v Černošicích v roce 1929). I jeho domov patří k architektonicky hodnotným černošickým stavbám. Plány z roku 1890 vypracoval jeden z předních pražských architektů a stavitelů Jan Vejrych. Dům je příkladem letní vily ovlivněné tehdy módní lidovou architekturou. V roce 1891 se v Praze konala Jubilejní zemská výstava (Antonín Reinwart měl mimochodem na starost její zdárný průběh). A plány své vily zde také vystavil. Reinwart se později dokonce stal starostou Černošic.

Waldhauserovou a Jansovou ulicí sejdeme ke kostelu a pak se dáme doprava kolem domku, kde žila olympijská medailistka a nejlepší gymnastka světa roku 1968 Věra Čáslavská.

Zde stojí funkcionalistický letní dům navržený architektem Karlem Stráníkem. Z ulice si ho skoro nevšimneme, vypadá velice nenápadně.

Brzy po studiích (v roce 1925) odjeli Stráník s přítelem sochařem Bedřichem Stefanem do Paříže, kde oba působili v ateliéru nejproslulejšího z proslulých architektů světa Charlese-Édouarda Jeannereta – Le Corbusiera. Muže, který – byť prakticky samouk – dokázal radikálně změnit pohled na architekturu a svým způsobem ji ovlivňuje dodnes.
Po návratu předvedl Stráník v roce 1926 své projekty na 3. výstavě spolku Devětsil, kde se seznámil s bratry Jaroslavem a Janem Novákovými, mladými nadšenci pro moderní architekturu a umění. Ti Stráníka požádali o projekt přestavby svého staršího letního domu v Černošicích. Měl ukázat, čemu se u Le Corbusiera naučil. Letní vila byla realizována v roce 1929 a čistotou a precizností detailů exteriéru i interiéru je hodnocena jako nejzdařilejší a nejzajímavější český ohlas purismu Le Corbusiera, který byl charakteristický pro 20. léta 20. století. Vila je zapsána v Ústředním seznamu kulturních památek *a je pozoruhodná zejména skrytým zahradním průčelím a originálně vkomponovaným interiérem. Je autenticky dochovaná, jen s minimálními pozdějšími úpravami.*

Tak a teď už jsme opravdu jen pár metrů od železniční stanice. Pokračujeme zpět Komenského ulicí dolů k přejezdu. Na pravé straně stojí kříž se svatým mužem.

9. Jak se jmenuje město, ve kterém se muž narodil?

Pokud vám zbývá ještě troška sil, doporučujeme zaskočit do Sadové ulice. Je to ta první vlevo hned za kolejištěm. Pohled na **dům pro Vladislava a Hedviku Všetečkovy** (čp. 58) za těch pár kroků stojí.

Pozdně funkcionalistický rodinný dům v Sadové ulici rovněž patří mezi přední architektonická díla Černošic. Autorem projektu pro manžele Všetečkovy z let 1940–1941 byl pražský architekt Bohumil Kříž, žák architekta Josefa Gočára na Akademii výtvarných umění v Praze. Patrový dům stojí v architektonicky rozvržené zahradě. Má tvar krychle se škrábanou omítkou (typ „březová kůra“), terasami, typickým okenním členěním a rovnou střechou. Originální řešení domu s využitím nejmodernějších technologií zajišťovalo majiteli veškerý komfort. Dodnes například udivuje funkční critallový topný systém. Jde o nízkoteplotní velkoplošné sálavé ústřední topení zabudované ve vodorovných konstrukcích stavby. Takže „neviditelné“, bez nutnosti instalace radiátorů. O americký patent (R. G. Crittall a L. J. Musgrave) z roku 1927. Teplo (nebo chlazení) proudí trubkami zalitými do betonu stropů a podlah. Nejde tedy o nic moc energeticky efektivního. Navíc je takové vytápění (chlazení) dost náročné jak na realizaci, tak na údržbu a regulaci.

V meziválečných časech razila u nás toto vytápění firma Skokan. Celkem úspěšně, protože zatápělo například Vinohradské nemocnici a obchodnímu domu Bílá labuť.

Interiér vily zahrnuje okna se žaluziemi, dveře, koupelnu s původním vybavením z modré francouzské keramiky včetně sprchového koutu a kovových doplňků. Také původní dlažby (dlaždice v kombinaci černé a bílé barvy) a obklady stěn, mramorové obklady krbu (onyx a vzácný italský mramor) a vstupní chodby. Oslňuje hala s dřevěným schodištěm a rozměrným oknem s geometrickými vitrážemi. K luxusním kročejům vybízejí parketové mahagonové podlahy. Vše halí do jasu původní svítidla a nad hlavami můžeme obdivovat strop s fabionem s vestavěným skrytým osvětlením v obývacím pokoji v přízemí. Dům čeká na rekonstrukci.

Vše je hotovo. Procházka i osvěta jsou u konce. Teď už jen stačí zajít s vyluštěnou tajenkou do cukrárny Hájek a Hájková a vyzvednout si dárek.

Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil, přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! :)

V textu byly použity mj. texty z webů www.kudyznudy.cz, www.mestocernosice.cz, www.karlstejnsko.info, karlstejnskomas.cz, www.npu.cz, z knihy Letní rezidence Pražanů, Černošice a vilová architektura 19. a 20. století – Šárka Koukalová a kol., Národní památkový ústav. Velké poděkování při zpracování textů a celé trasy patří paní Renatě Horešovské.

Otázky k tajence

1. Opište třetí číslovku.

2. Jak se jmenuje zvíře?

3. Jak se jmenuje hvězda ve středu naší sluneční soustavy?

4. Jak se jmenují skály z písničky?

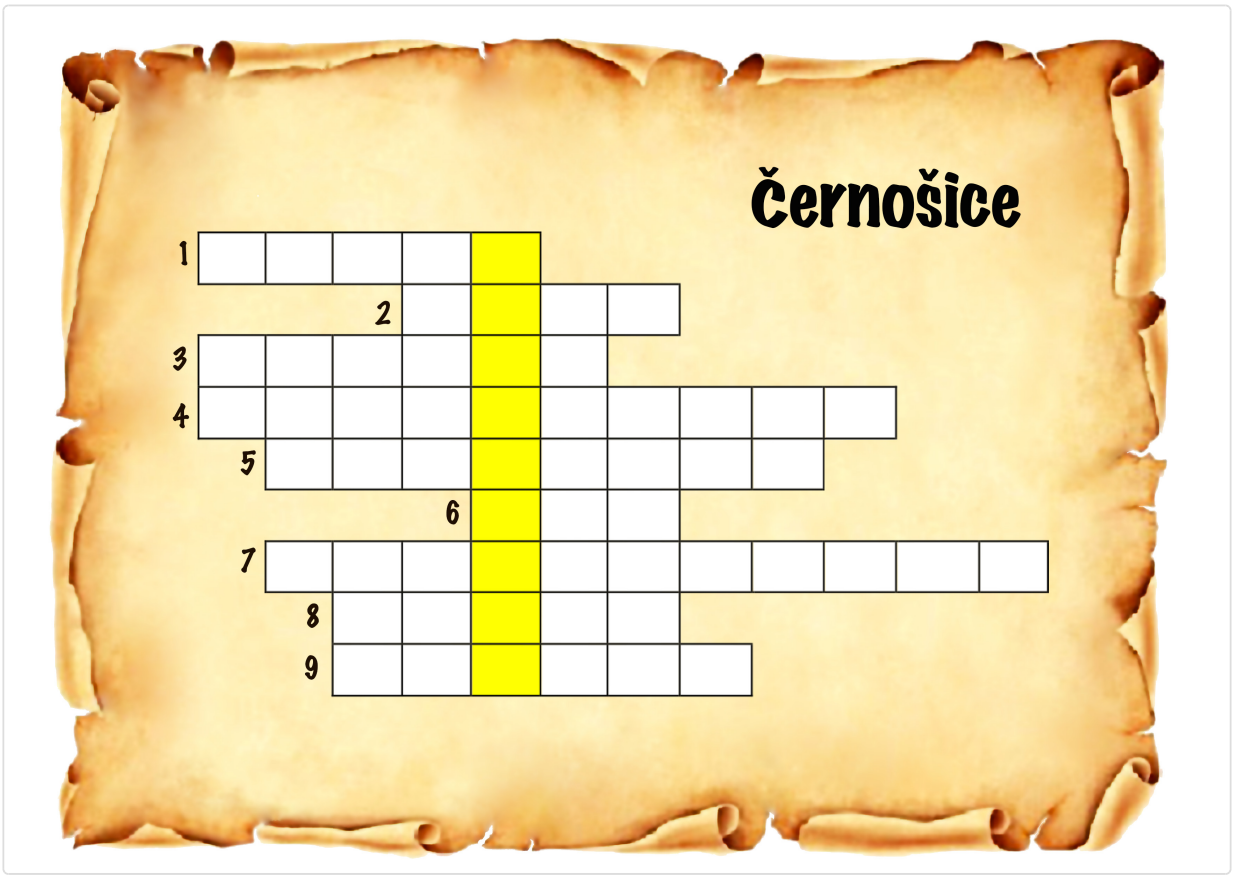
5. Jak se jmenoval Rieger druhým jménem?

6. Kolik lístků má jetel ve znaku?

7. Doplňte: Jan .....

8. Jak se jmenuje zvíře na budově?

9. Jak se jmenuje město, ve kterém se muž narodil?

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 06.11.2026 18:20